

IMPERFEKTUM

Imperfektum vyjadřuje děj v minulosti trvající nebo se opakující, a proto tvary imperfekta mají jen slovesa **nedokonává**. Pro užívání obou slovesných tvarů, aoristu a imperfekta platí, že se jich užívá ve vypravování děje v minulosti jen v tom případě, když vypravující je zná z vlastní zkušenosti, když byl událostem, kterých vypravuje, přítomen. Pro cizince je lépe použít minulého času, ale musí znát imperfektum a aorist, neboť se setká často v knižním jazyce s oběma tvary.

Imperfektum se nazývá „předšňjje vreme nesvršeno“ a aorist „předšňjje vreme svršeno“ proto, že se první tvoří z nedokonavých sloves a druhý jen z dokonavých.

Imperfektum se tvoří z kmene infinitivního jako aorist a také dvojími koncovkami.

I. Končí-li kmen **samohláskou**, koncovky jsou:

č. jedn.		č. mn.	
1. os. -ah	ja pisah	1. os. -asmo	mi pisasmo
2. os. -aše	ti pisaše	2. os. -aste	vi pisaste
3. os. -aše	on pisaše	3. os. -ahu	oni pisahu

U kmenů zakončených na **-i-, -e-, -u-** měkkí se předcházející samohláska:

nositi – nošah, voziti – vožah, ljubiti – ljubljah

U jednoslabyčných sloves se mezi kmen a koncovky vsouvá **-j-**:

píti – pijah, umíti – umejah, imati – imađah

II. Končí-li kmen **souhláskou**, koncovky jsou:

č. jedn.		č. mn.	
1. os. -ijah	ja pletijah	1. os. -ijasmo	mi pletijasmo
2. os. -ijaše	ti pletijaše	2. os. -ijaste	vi pletijaste
3. os. -ijaše	on pletijaše	3. os. -ijahu	oni pletijahu

Některá slovesa mají dva tvary;

bosti – bodijah, bođah; hteti – hotijah, hoćah; peći – pecijah, pečah.

Zvláštní tvary mají:

ići – iđah; moći – mogah; jesti – jeđah

ИМПЕРФЕКАТ

прошло несвршено време, означава радњу која се вршила у прошлости, напоредо с неком другом прошлом радњом. Гради се од несвршених глагола. Добијамо га од презентске основе одбијањем њеног крајњег самогласника или од инфинитивне основе и наставака:

1. -ијах	1. -ијасмо	1. трес-ијах	1. трес-ијасмо
2. -ијаше	2. -ијасте	2. трес-ијаше	2. трес-ијасте
3. -ијаше	3. -ијаху	3. трес-ијаше	3. трес-ијаху
1. -јах	1. -јасмо	1. жив-јах > живљах	1. живљасмо
2. -јаше	2. -јасте	2. жив-јаше > живљаше	2. живљасте
3. -јаше	3. -јаху	3. жив-јаше > живљаше	3. живљаху
1. -ах	1. -асмо	1. чит-ах	1. чит-асмо
2. -аше	2. -асте	2. чит-аше	2. чит-асте
3. -аше	3. -аху	3. чит-аше	3. чит-аху

ИМПЕРФЕКАТ

Право значење - означава радњу која се у прошлости вршила напоредо са неком другом прошлом радњом. Гради се од несвршених глагола. У савременом језику се имперфекат скоро сасвим изгубио.

Док су пристизали, на лицима им се одражаваху мисли.

Кад сам пролазио испред његове куће, он сеђаше на балкону и читаше новине.

Измените глаголе кроз сва три лица једнине и множине имперфекта:

трести, пити, читати, певати, седети, умирати, хвалити, красти, одлазити, остајати, спавати, носити, волети

Употребите треће лице множине имперфекта:

Отац лежаше на постељи, а синови _____ на поду.
Учитељ говораше са ученицима, а ученици _____ са родитељима.
Старац пролазаше поред винограда и људи _____ исто тако поред њега.
Земљорадник копаше виноград, а браћа _____ са њим.
Милан беше код куће, а његови другови _____ у школи.
Ја пијах воду, а гости _____ вино.
Бака плетијаше чарапе, а унуке _____ џемпере од вуне.
Ми јеђасмо сваког дана рибу у подне, а они _____ увече.
Ти знађаше за ону тајну, а они ништа не _____.
Пекар пецијаше целе ноћи хлеб, жене _____ месо дању за свадбу.

Глаголе у загради дајте у имперфекат:

Болесник (лежати) у кревету тешко (дисати). Жена (седети) поред њега и (гледати) га тужним погледом. Лекар и жена (разговарати) тихо. Неколико тренутака (стајати) и размишљати) шта да радим. Деца (куповати) хлеба и (гледати) уплашено унаоколо. Ми (стајати) на углу улице, кад (пролазити) војска. На излету се (играти) и (забављати) целог дана. Неко (трчати) по шуми, други (брати) цвеће а трећи (тражити) печурке. Увече (пећи) кропир на ватри. (Бити) у среду са школом на изложби.

Глаголе у загради дајте у имперфекат:

Он га мирно (слушати). Деца му нимало не (сметати) да настави своје мисли. Петролејка на столу све слабије (светлети) и све грђе (смрдети). Путници неодлучно (стајати) на обали. Нико не (мислити) да иде својим послом. Они га (гледати) право у очи. Код нас стално (долазити) разне старије особе.

Покажите облике имперфекта у следећем тексту:

Село га поштоваше

Цело село поштоваше мога деду. Нико поред њега не пролазаше а да капу с главе не скине. Но то су се већ тако били навикли, као оно кад пролазе мимо прозор кумовске куће. Поштоваху га не само што беше стар, него што је био честит и погодан човек.

Као да сад видим дедину собицу. Два прозора гледаху на улицу, тречи у ходник. Ходник се зелењаше у модром лишћу винове лозе, која се готово око целе стрехе обавијаше.

Милорад Поповић Шапчанин (из приче „Мој деда“)

У првој реченици из народне бајке *Побратимски дарови* уочите глаголе у облику имперфекта и подвуците их:

Причају људи да је у стара времена био некакав силан чоек који се никад Богу не мољаше, ни у цркву не иђаше, нити се по закону исповиједаше ни причешћиваше, него у свака безакоња упадаше, да је цијели град од њега на јадима био.